

IOGT-NTO
Box 128 25
112 97 Stockholm

Tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) mot IOGT-NTO – behandling av uppgifter i medlemsregister

Datainspektionens beslut

Datainspektionen konstaterar att IOGT-NTO behandlat uppgifter om religiös övertygelse i strid med 13 § personuppgiftslagen genom att i sina medlemsregister markera vilka medlemmar som rekryterats vid frikyrkliga arrangemang med koden ”Frikyrka”.

Datainspektionen förelägger IOGT-NTO att upphöra med den olagliga behandlingen genom att antingen inhämta de registrerades samtycke eller ta bort koden om ”Frikyrka” ur sitt register.

Ärendet avslutas.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har genom artiklar i media uppmärksammats på att IOGT-NTO i sina medlemsregister noterat att vissa medlemmar rekryterats vid kristna konferenser.

Datainspektionen har inlett ett tillsynsärende mot IOGT-NTO.

I ett svar till Datainspektionen den 6 mars 2008 har IOGT-NTO uppgett bl.a. följande.

Det är korrekt att notering skett med koden ”Frikyrka” i de fall nya medlemmar rekryterats i något sammanhang som haft samband med något frikyrkligt arrangemang.

Registreringen har uteslutande skett för ändamålet att kunna utvärdera utfallet av insatser för medlemsrekryteringen i olika sammanhang och miljöer. Den särskilda koden har påtecknats på den talong som inne-

håller uppgifter om den nye medlemmen av den person som rekryterat denne, i ett fält med beteckningen ”aktivitetskod”.

Avsikten med koden har inte varit att registrera religiös övertygelse. Vi har gjort den bedömningen att det av koden frikyrka inte kan utläsas någon samfundsbeteckning eller liknande, som mer bestämt skulle kunna avslöja sådan övertygelse i den mening som avses i 13 § personuppgiftslagen. Koden anger, som nämnt, att personen rekryterats som medlem vid något arrangemang i någon frikyrkas regi. Det har därvid inte varit fråga om några slutna arrangemang till vilka endast medlemmar i visst samfund varit välkomna. I samtliga de sammanhang där koderna använts har arrangemangen varit öppna för allmänheten.

Den nye medlemmen har inte informerats om behandlingen, vilket vi betraktar som en brist. Behandlingen har dock uteslutande skett inom ramen för medlemsregistret varvid 17 § personuppgiftslagen har tillämpats.

Samtycke har inte inhämtats. Att genom kodmärkning utvärdera olika metoder för medlemsrekrytering har, vid vår bedömning enligt 10 § personuppgiftslagen ifråga om tillåtligheten att registrera, bedömts vara ett ändamål som rör ett berättigat intresse som väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten. Registreringen har skett inom ramen för vår verksamhet, där medlemsrekrytering är en prioriterad uppgift enligt kongress- och förbundsstyrelsebeslut. Utvärdering är nödvändig dels för analys av effektiviteten i olika rekryteringsaktiviteter och dels för redovisningen till beslutande organ.

Uppgifterna lämnas inte ut till tredje man och framgår inte heller på de medlemslistor som medlemmens förening erhåller.

För den som arbetar med uppgifter som rör medlemsregistret krävs särskild behörighet och inloggningskod som inte får göras tillgänglig för annan. Vid sökning i medlemsregistret på exempelvis ”Frikyrka 06”, visas mängden värvade inom koden under 2006 men inte några personuppgifter. Om dock specifik medlems uppgifter granskas framgår koden.

Uppgifterna bevaras under den tid medlemskapet varar.

IOGT-NTO överväger att ”avidentifiera” denna typ av koder, genom att såväl befintlig som kommande registrering av koder inte skall ha någon anknytning till person i någon registerfunktion. Vi bedömer att utvärdering av rekryteringskampanjer bör kunna ske utan den koppling till medlemsregistret som används idag. Vad som då kommer att registreras för ändamålet att utvärdera medlemsrekryteringen kommer följaktligen inte att vara personuppgifter enligt personuppgiftslagen.

Efter att IOGT-NTO svarat har inspektionen fått uppgifter om att förbundet skickat information till de lokala distrikten i vilken anges att distrikten ska samla in uppgifter om de personer som begär utträde p.g.a. uteslutningen av en särskild medlem och sedan lämna uppgifterna vidare till förbundet.

IOGT-NTO har fått tillfälle att yttra sig över uppgifterna och har i ett svar till inspektionen den 28 maj 2008 uppgett bl.a. följande:

Den skrivelse som distribuerades per e-post den 30 januari 2008 och skickades till samtliga IOGT-NTO:s distriktsordförande, distriktsexpeditioner, anställda vid förbundskansliet och anställda konsulenter på distrikts- och lokalnivå. Till distriktsordförandena skickades skrivelsen också med vanlig post.

Syftet med meddelandet var dels att förbundskansliet så skyndsamt som möjligt skulle få en uppfattning om antalet medlemmar som på grund av beslutet begärt utträde ur organisationen (frågor från massmedia var frekventa vid tillfället) och dels att medlemmar som begärt utträde skulle avregistreras. Endast förbundskansliet kan verkställa utskrivning av medlem i det centrala medlemsregistret, varför det är angeläget att begäran om utträde kommer kansliet tillhanda.

Förhållandena vid tillfället var speciella och förbundskansliet hade inte någon klar uppfattning av utträden och om rutinerna för meddelanden om utträde skulle komma att fungera på tillfredställande sätt. Därför befanns det angeläget att informera på sätt som gjordes.

Formuleringen i andra stycket under rubriken ”eventuella utträden” är tillkommen i all hast och felaktig. Syftet var inte att föra statistik och någon statistik har inte förts. Det har endast noterats som ett faktum att antalet utträden ökade kraftigt anslutning till att frågan var aktuell. Antalet utträden är vanligtvis ganska blygsamt, varför den kraftiga ökningen - i det perspektivet - inte var att bedöma som något annat än en följd av det beslut som hade fattats ifråga om den uteslutna medlemmen. Någon registrering har inte heller skett om orsaken till begäran om utträde.

Skäl för beslutet

Är personuppgiftslagen tillämplig på IOGT-NTO:s behandling av personuppgifter?

IOGT-NTO behandlar uppgift om medlemmar elektroniskt i ett medlemsregister. Det innebär att förbundet ska följa bestämmelserna i personuppgiftslagen.

Vilka regler i lagen som måste tillämpas beror på hur uppgifterna hanteras. Ska uppgifterna ingå i en strukturerad samling av personuppgifter såsom i en databas eller ett ärendehanteringssystem måste i princip alla regler i lagen beaktas. Är det däremot fråga om behandling av personuppgifter i ostrukturerat material

utan koppling till en registerstruktur behöver man inte tillämpa alla regler. De regler som undantas är de s.k. hanteringsreglerna.

IOGT-NTO behandlar uppgifter om medlemmar i ett medlemsregister. Det innebär att uppgifterna är strukturerade på ett sådant sätt att hanteringsreglerna i personuppgiftslagen ska tillämpas.

Är IOGT-NTO:s användning av koden "Frikyrka" förenlig med personuppgiftslagens bestämmelser?

Av utredningen i ärendet framgår att IOGT-NTO i sina medlemsregister markerar de medlemmar som rekryterats i samband med något frikyrkligt arrangemang med koden "Frikyrka".

En frikyrka är ett kristet trossamfund och en uppgift om att någon är frikyrklig är en uppgift som avslöjar religiös övertygelse och därför en känslig personuppgift enligt 13 § personuppgiftslagen. En uppgift om att någon deltagit vid ett frikyrkligt arrangemang kan vara en känslig personuppgift enligt 13 § personuppgiftslagen eftersom den kan avslöja religiös övertygelse. Det är inspektionens bedömning att IOGT-NTO:s användning av koden "Frikyrka" innebär en behandling av uppgifter som avslöjar religiös övertygelse och därmed en behandling av känsliga personuppgifter. Att de frikyrkliga arrangemangen varit öppna även för allmänheten förändrar inte denna bedömning.

Huvudregel är, enligt 13 § personuppgiftslagen, att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter. Undantag gäller om den registrerade lämnat sitt samtycke eller om något undantag enligt 15-19 §§ personuppgiftslagen är tillämpligt.

Av utredningen framgår att de registrerade inte har samtyckt till behandlingen. Inte heller är undantaget i 17 § personuppgiftslagen tillämpligt, vilket IOGT-NTO gjort gällande. Enligt detta lagrum får ideella organisationer med politiskt, filosofiskt, religiöst eller fackligt syfte behandla känsliga personuppgifter om organisationens medlemmar inom ramen för sin verksamhet. Det kan inte anses ingå i IOGT-NTO:s verksamhet, som en nykterhetsorganisation, att registrera religiös övertygelse. Inte heller är något annat undantag tillämpligt, varför slutsatsen blir att IOGT-NTO registrerat känsliga personuppgifter i strid med personuppgiftslagen.

Datainspektionen förelägger IOGT-NTO att upphöra med den olagliga behandlingen genom att antingen inhämta de registrerades samtycke eller ta bort koden om "Frikyrka" ur sitt register.

IOGT-NTO:s brev till distrikten

Av utredningen i ärendet framgår att IOGT-NTO i samband med utslutningen av en medlem p.g.a. av dennes åsikter i vissa frågor skickat en skrivelse till distrikten. I ett avsnitt under rubriken "Eventuella utträden" har bl.a. följande angetts:

Medlemmar kan komma att begära utträde med anledning av denna uteslutning. Bemöt dem vänligt och förklara att beslutet är baserat på IOGT-NTO:s grundsatser.

Samla gärna uppgifterna på dessa i en speciell mapp som ni översänder till förbundet så att vi kan föra statistik.

Brevet i kombination till orsaken till uteslutningen av den aktuella medlemmen kan tolkas såsom att IOGT-NTO registrerar de medlemmar som begär utträde och som sympatiserar med den uteslutne medlemmens åsikter. Enligt IOGT-NTO har syftet med brevet meddelandet emellertid varit dels att förbundskansliet så skyndsamt som möjligt skulle få en uppfattning om antalet medlemmar som begärt utträde dels att medlemmar som begärt utträde skulle avregistreras. Datainspektionen finner inte skäl att ifrågasätta IOGT-NTO:s uppgifter om syftet. Inspektionen förutsätter dock att IOGT-NTO lämnar tydlig information till distrikten om dessa syften.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet skall ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Inspektionen måste ha fått ert överklagande inom tre veckor från den dag ni fick ta del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Länsrätten i Stockholms län för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Leif Lindgren samt juristen Jonas Agnvall, föredragande.

Göran Gräslund

Jonas Agnvall